

STORTINGET

Innst. 352 L

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Prop. 62 L (2017–2018)

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i domstoloven mv. (elektronisk kommunikasjon mv.)

Til Stortinget

Sammendrag

Justis- og beredskapsdepartementet fremmer i proposisjonen forslag til endringer i domstoloven, tvisteloven, straffeprosessloven og rettsgebyrloven.

Formålet med mange av endringsforslagene i domstoloven er å tilrettelegge for elektronisk saksflyt. Det foreslås i proposisjonen å gi hjemmel i lov for elektronisk kommunikasjon med domstolene der det stilles krav om skriftlighet, samt en forskriftshjemmel for obligatorisk bruk av bestemte kommunikasjonsformer. Videre foreslås regler i domstoloven og straffeprosessloven om å likestille elektronisk signatur med underskrift på papir.

Det stilles stadig større krav og forventninger til digitalisering av offentlige oppgaver og tjenester. Statlig forvaltning digitaliserer mer og mer av sin kommunikasjon med innbyggere, næringsliv og internt i forvaltningen. Også i domstolene er det lagt til rette for elektronisk kommunikasjon, blant annet mellom aktørene i straffesakskjeden og gjennom arbeidet med å fulldigitalisere saksbehandlingen gjennom prosjektet Digitale Domstoler. Det felles prosjektet mellom Politidirektoratet, Domstoladministrasjonen og Kriminalomsorgsdirektoratet, «Elektronisk samhandling mellom aktørene i straffesakskjeden» (ESAS), er en del av satsingen på digitale domstoler. For sivile saker og innsending av salærkrav i straffesaker fremsatt overfor domstolene,

gjelder forskrift 28. oktober 2016 om elektronisk kommunikasjon med domstolene (ELSAM-forskriften).

Lovendringen innebærer en plikt til elektronisk kommunikasjon gjennom Aktørportalen for advokater og advokatfullmektiger. Dette vil bare gjelde saker til behandling i en domstol som benytter Aktørportalen innen portalens virkeområde. Lovforslagene kan ikke sies å ha negative konsekvenser for brukerne ut over at det nå i en mellomperiode inntil Aktørportalen benyttes i alle landets domstoler og i alle sakstyper, vil være ulike krav til hvordan skriv innsendes i ulike domstoler. Slik er det for øvrig også i dag. At bruk av Aktørportalen innen dens virkeområde gjøres obligatorisk for profesjonelle aktører, vil føre til besparelser i form av reduserte utgifter til papir og porto samt til administrasjon knyttet til dette. Valgfriheten som gis de domstolene som ikke er tilknyttet Aktørportalen, til å benytte papir eller annen betryggende løsning, gjør det vanskelig å anslå de konkrete innsparingene av forslaget.

Ved å gi hjemmel i lov for elektronisk kommunikasjon og bruk av elektronisk signatur legges det ytterligere til rette for elektronisk saksflyt, som kan effektivisere arbeidsprosesser og derved redusere saksbehandlingstid og administrasjonskostnader. Elektronisk saksflyt øker også kvaliteten i og tilgjengeligheten til saker for domstolene. Både forslagene knyttet til elektronisk kommunikasjon med domstolene og elektronisk forkyning forutsetter at det benyttes teknisk betryggende løsninger. For å sikre et mest mulig teknologinøytralt regelverk finner departementet det ikke hensiktsmessig å regulere nærmere hvilke krav som stilles til de ulike tekniske løsningene, eller hvilken teknisk løsning eller plattform som skal velges. De tekniske løsningene må imidlertid ivareta de hensynene som i dag ligger til grunn for skriftlighetskravet ved kommunikasjonen

med domstolene og kravet til rekommandert brev eller brev med mottakskvittering ved postforkynning. I tillegg må de samme hensynene til sikkerhet mv. ivaretas som ved dagens former for kommunikasjon. Det vil derfor kunne stilles strengere krav til teknisk løsning ved elektronisk forkynning enn ved annen kommunikasjon med domstolene.

Adgangen til å anvende elektronisk signatur ved domstolsbehandling vil være kostnadsbesparende i seg selv. Den antas å medføre reduserte utgifter i meddommersaker. Utgangspunktet etter straffeprosessloven § 43 er at dom i en straffesak skal avsies i et rettsmøte med alle dommerne til stede. Videre skal domsavsigelsen skje ved at alle dommerne underskriver dommen som fagdommeren har utformet på bakgrunn av domskonferansen. For meddommere med lang reisevei innebærer ventetiden mellom domskonferansen og domsavsigelsen behov for overnatting eller reise frem og tilbake, noe som medfører utgifter. I tillegg kommer kostgodtgjørelse og dekning av tapt arbeidsfortjeneste i de tilfellene meddommeren ikke har permisjon med lønn fra arbeidsgiver. Siden det ikke er plikt til å anvende elektronisk signatur, er det vanskelig å anslå de konkrete innsparingene forslaget vil medføre.

Det åpnes for å likestille elektronisk forkynning med postforkynning og å tillate at forkynning ved oppslag kan gjøres på nettsted. Det antas at dette forslaget fører til besparelser i form av reduserte utgifter til papir og porto samt til administrasjon knyttet til dette.

Det foreslås videre å innføre adgang til oppfriskning av fraværdommer avsagt av forlikrådet. Formålet med endringsforslaget er å unngå at en part må ta ut søksmål for tingretten for å få overprøvd en fraværdom. Departementet mener at forslagene om elektronisk forkynning og innføringen av adgang til oppfriskning av fraværdommer i forlikrådet vil gi økt rettssikkerhet. For å minske risikoen for uriktige avsagte fraværdommer foreslås også å innføre plikt for forlikrådet til å kontrollere at klagemotpartens adresse er riktig.

Departementet legger til grunn at innføring av oppfriskningsadgang for fraværdommer i forlikrådet slik departementet foreslår, vil føre til færre søksmål for tingretten for å få opphevet avsagte fraværdommer. Samtidig vil det måtte påregnes noe økt arbeidsbyrde i forlikrådet som følge av endringen. De foreslåtte tiltakene vil minske risikoen for at det på feilaktige premiser avsies fraværdommer. Departementet vurderer at forslaget er ressurseffektivt idet forlikrådsbehandling er et rimelig alternativ til domstolsbehandling, både for staten og for partene.

For at ordningen ikke skal misbrukes, foreslås det at klagemotparten må betale et halvt rettsgebyr. Forslaget vil gi reduserte gebyrinntekter i domstolene, men innføring av et halvt rettsgebyr for oppfriskning av fraværdommer vil gi økte gebyrinntekter i forlikrådene.

Ved flere norske domstoler er det etablert sikkerhetskontroll i form av bruk av kroppsskannere, kroppslig visitasjon m.m. Etter Grunnloven skal rettergangen være «offentlig», og enhver har rett til å følge forhandlingene i rettsmøter, jf. §§ 95 og 100. Sikkerhetskontroll kan resultere i bortvisning fra domstolene. Det er på denne bakgrunn behov for en klar hjemmel for slik kontroll. Det foreslås derfor å innføre en ny bestemmelse om sikkerhetskontroll i domstoloven.

Innføringen av en lovfestet hjemmel for sikkerhetskontroll antas ikke å medføre administrative eller økonomiske konsekvenser, idet sikringstiltak allerede er eller vil bli etablert uavhengig av den nye hjemmelen.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, lederen Lene Vågslid og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Peter Frølich, Guro Angell Gimse og Frida Melvær, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati og Solveig Horne, fra Senterpartiet, Jenny Klinge og Emilie Enger Mehl, og fra Sosialistisk Venstreparti, Petter Eide, viser til Justis- og beredskapsdepartementets proposisjon med forslag til endringer i domstoloven, tvisteloven, straffeprosessloven og rettsgebyrloven. Det foreslås å gi hjemmel i lov for elektronisk kommunikasjon med domstolene samt en forskriftshjemmel for obligatorisk bruk av bestemte kommunikasjonsformer. Videre foreslås regler i domstoloven og straffeprosessloven om å likestille elektronisk signatur med underskrift på papir. Det åpnes for å likestille elektronisk forkynning med postforkynning og å tillate at forkynning ved oppslag kan gjøres på nettsted. Det foreslås videre å gi adgang til oppfriskning av fraværdommer avsagt i forlikrådet. Det innebærer at saken kan behandles på nytt i forlikrådet, og at det ikke lenger vil være nødvendig å ta ut stevning for tingretten for å få avgjørelsen overprøvd. For å minske risikoen for uriktig avsagte fraværdommer foreslås bl.a. å innføre plikt for forlikrådet til å kontrollere at klagemotpartens adresse er riktig. Det foreslås at det må betales et halvt rettsgebyr ved begjæring om slik oppfriskning. Endelig foreslås det en ny bestemmelse i domstoloven om sikkerhetskontroll.

Komiteen har merket seg at de hensynene som i dag ligger til grunn for skriftlighetskravet ved kommunikasjonen med domstolene og til sikkerhet mv., også skal ivaretas ved bruk av nye løsninger.

Komiteen har merket seg at følgende endringer foreslås:

Domstoloven

I § 132 a innføres en bestemmelse om at enhver som søker adgang til lokaler domstolene disponerer, kan på-

legges sikkerhetskontroll. Kontrollen skal utføres slik at den ikke medfører unødig ulempe eller skade, begrenses til ytre kroppskontroll og kun etter samtykke. Personer som ikke vil la seg kontrollere, eller som ikke etterkommer anvisninger gitt under kontrollen, kan nektes adgang til domstolslokalene etter beslutning av domstolleder.

Det foreslås også en endring i § 163 a, hvor elektronisk forkyning likestilles med forkyning på papir under forutsetning av at det kan skje ved bruk av en betryggende teknisk løsning som gir bevis for at dokumentet er mottatt av rette vedkommende. Muligheten til å forkyne ved rekommandert brev videreføres, men antas å bli mindre aktuell i fremtiden. Videre pålegges forliksrådet å foreta en rutinemessig kontroll av klagemotpartens adresse opp mot folkeregisteret eller det elektroniske adresseregisteret til Posten Norge AS for å sjekke at klagerens opplysninger om innklagedes adresse er korrekt.

Endringen som foreslås i § 181 a, gir Kongen fullmakt til å gi nærmere bestemmelser om adgangen til å kunngjøre meldinger på nettsted i tillegg til eller i stedet for kunngjøring ved fysisk oppslag, men at informasjonen som gis ved forkyning ved oppslag på nettsted, bør begrenses av hensyn til personvernet.

Endringen i § 197 a lovfester adgangen til å kommunisere elektronisk med domstolene der det stilles krav om skriftlighet. Elektronisk signatur likestilles med håndskrevet underskrift der det kommuniseres elektronisk med domstolene. Hensynet til sikker identifikasjon av avsenderen og sikkerhet for at dokumentet ikke er manipulert, og heller ikke lar seg manipulere i ettertid, innebærer at det må stilles krav til den elektroniske signaturen. På samme måte likestilles elektronisk signatur med håndskrevet underskrift ved signering av rettsbok, rettsforlik og rettens skriftlige avgjørelser.

Det gis hjemmel til å forskriftsfeste nærmere hva som ligger i betryggende teknisk løsning for elektronisk kommunikasjon.

Tvisteloven

Det foreslås en endring i § 6-14 som innebærer en innføring av oppfriskningsadgang av fraværdommer avsagt av forliksrådet. Forliksrådet har etter bestemmelsen plikt til å etterkomme krav om oppfriskning fra klagemotparten, forutsatt at fristen er overholdt og gebyr er betalt. Dette betyr at saken kan behandles på nytt i forliksrådet, og at det ikke lenger vil være nødvendig å ta ut stevning for tingretten for å få avgjørelsen overprøvd. I stedet for å begjære oppfriskning i forliksrådet kan imidlertid klagemotparten velge å ta ut stevning til tingretten etter § 6-14 første ledd.

Endringen i fjerde ledd innfører en adgang til oppfriskning i forliksrådet begrenset til fraværdommer. For øvrig videreføres gjeldende rettsstilstand om at det ikke

kan begjæres oppfriskning mot forsømmelser i forliksrådet, jf. siste punktum i lovforslaget.

Straffeprosessloven

I § 4 b innføres en bestemmelse som likestiller elektronisk signatur med håndskrevet underskrift på dokumenter hvor det med hjemmel i straffeprosessloven kreves underskrift. Hensynet til sikker identifikasjon av avsenderen og sikkerhet for at dokumentet ikke er manipulert, og heller ikke lar seg manipulere i ettertid, innebærer at det må stilles krav til den elektroniske signaturen.

Rettsgebyrloven

I § 7 vil det fremgå at det skal betales et halvt rettsgebyr når det begjæres oppfriskning av fraværdom etter tvisteloven § 6-14 fjerde ledd.

For å motvirke at ordningen misbrukes, er det besluttet at det skal betales et gebyr. Gebyret settes til et halvt rettsgebyr for å gjøre terskelen for å begjære oppfriskning så lav som mulig for parten.

Komiteen er enig i de foreslåtte endringene.

Komiteen er enig med departementet i at det er viktig at Domstoladministrasjonen fortsetter arbeidet med å utvikle Aktørportalen til en enda mer driftssikker portal for brukerne, samt at det arbeides med funksjonaliteten. Komiteen viser også til departementets forslag om at obligatorisk bruk for alle aktører i sakstypene som behandles i portalen, må skje gradvis. I dag plikter advokater og autoriserte advokatfullmektiger som er registrert som brukere, å benytte portalen. Portalen benyttes for skjønns- og tvistesaker samt for innsendelse av advokaters salær oppgaver i både tvistesaker og straffesaker. Komiteen er enig med departementet i at først når Domstoladministrasjonen har utviklet Aktørportalen tilstrekkelig, slik at ytterligere sakstyper kan behandles, vil det være naturlig at forskriften endres slik at den obligatoriske bruken av portalen også omfatter disse sakstypene.

Komiteen mener det vil være ressursbesparende å likestille elektronisk signatur med håndskrevet underskrift ved avsigelse av rettens skriftlige avgjørelser og at dette også gjøres gjeldende for rettsforlik og rettsbok. Departementets forslag vil gjøre det mulig for meddommere å signere avgjørelser elektronisk og vil kunne bidra til at meddommere unngår ekstra fravær og reisetid ved flere domskonferanser.

Komiteen synes det er positivt at departementet nå foreslår at det inntas en bestemmelse om elektronisk signatur i straffeprosessloven kap. 1 etter mønster av forslaget til domstolloven § 197 a annet ledd. Dette tilrettelegger for digitalisering også på etterforskningsstadiet i en straffesak.

Komiteen mener forkyning på nettsted reiser praktiske og prinsipielle problemstillinger som gjør at

det bør begrenses i tråd med forslaget fra departementet. Komiteen støtter departementets forslag om å regulere dette i forskrift slik at personvernet ivaretas.

Komiteen registrerer at antallet fraværdommer i forliksrådet er høyt. For 2017 ble 49 607 dommer av 76 080 behandlede saker avsagt som fraværdom. Komiteen er derfor enig i departementets oppfatning om at reglene for forkynning må være mest mulig effektive, og støtter forslaget om at forliksrådet må få en lovfestet plikt til å sjekke den oppgitte adressen til klageparten opp mot Folkeregisteret eller det elektroniske adresseregisteret til Posten Norge AS.

Komiteen ser det som viktig at dette følges opp av departementet, og at dersom dette ikke gir ønsket effekt, bør det vurderes å gjeninnføre mottakskvittering ved forkynning av forliksrådets dokumenter eller andre tiltak for å få ned antallet uriktige avsagte forliksrådsdommer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, ser at digitaliseringsprosessene i domstolene vil kunne føre til effektivisering, og at utgifter i så fall vil reduseres. Likevel vil flertallet minne om at man ikke kan forvente gevinst i form av effektivisering og kostnadsbesparelse før digitaliseringsprosjektene i domstolene er implementert og igangsatt.

Flertallet støtter forslaget om å innføre elektronisk forkynning. Det vil bidra til å effektivisere domstolene, og med kravet om at dokumentet må ha vært åpnet, flyttet eller slettet, vil det også være sikkert at vedkommende det gjelder har fått kjennskap til dokumentet. Flertallet vil likevel understreke at ikke alle har kapasitet til å bruke elektroniske løsninger, og at det derfor må gjøres en vurdering av hvorvidt det er hensiktsmessig å sende forkynningene per brev.

Flertallet viser til at domstollovutvalgets foreslo å gjeninnføre mottakskvittering ved postforkynning av forliksrådets dokumenter. Flere høringsinstanser som driver med rettshjelp for utsatte grupper – blant annet JURK, Jussbuss, Fri Rettshjelp og Gatejuristen – har støttet dette forslaget. Domstoladministrasjonen har også pekt på at dette vil kunne bedre rettsikkerheten, og flere av domstolene har også støttet dette. Det er mange eksempler på saker hvor den saksøkte ikke har fått kunnskap om en sak for forliksrådet før saken er endelig avgjort. Dette bidrar til å undergrave tilliten til rettsystemet og kan skape store problemer for den enkelte. Selv om sakene ikke er av stor økonomisk karakter, kan de likevel ha stor betydning. Flertallet viser til at det foreslås å innføre muligheten for elektronisk forkynning. Dette vil gjøre at merkostnaden ved å innføre forkynning med mottakskvittering også for forliksrådet blir atskillig mindre.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at domstolene lenge har saktet akterut hva gjelder implementeringen av digitale løsninger. Elektronisk signatur, og bruk av en portal for levering av saksdokumenter, er fornuftig både for å effektivisere og for å gjøre dokumentbehandlingen sikrere. Disse medlemmer støtter derfor forslagene om elektronisk signatur og aktørportal både hva gjelder endringen i straffeprosessloven og i domstolsloven.

Disse medlemmer mener det har vært en svakhet at forliksrådsavgjørelser ikke har hatt mulighet til oppfriskning. Selv om avgjørelsene rettslig sett har vært å anse som nulliteter, er ikke dette noe de fleste som får en slik avgjørelse mot seg, er kjent med. Domstolene har dermed blitt belastet med avgjørelser som har skyldtes feil i saksbehandlingen. Dette er ikke en effektiv drift og har ført til mye usikkerhet hos dem som har fått slike feil mot seg. Disse medlemmer støtter derfor at dette endres.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til proposisjonen og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i domstolloven mv. (elektronisk kommunikasjon mv.)

I

I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene skal ny § 132 a lyde:

§ 132 a Enhver som søker adgang til domstolens lokaler kan pålegges sikkerhetskontroll etter beslutning fra domstolleder.

Kontrollen skal utføres slik at den ikke medfører unødig ulempe eller skade. Kroppsvisitasjon kan kun gjennomføres etter samtykke.

Personer som ikke vil la seg kontrollere, eller ikke etterkommer anvisninger gitt under kontrollen, kan etter beslutning fra domstolleder eller den domstolleder beordrer nektes adgang til domstolens lokaler.

Domstoladministrasjonen kan gi nærmere bestemmelser om gjennomføring og organisering av sikkerhetskontroll i domstolene. Domstoladministrasjonen avgjør ved hvilke domstoler det skal etableres permanent sikkerhetskontroll.

§ 163 a skal lyde:

§ 163 a Offentlige myndigheter som nevnt i annet ledd kan forkynne dokumenter ved direkte oversendelse til den som skal motta forkynningen. Oversendelsen kan en-

ten skje elektronisk ved bruk av en betryggende teknisk løsning som gir bevis for at dokumentet er mottatt av rette vedkommende, ved vanlig brev vedlagt mottakskvittering eller ved rekommandert brev. Forliksrådets dokumenter kan også forkynnes i vanlig brev uten mottakskvittering.

Følgende myndigheter kan foreta forkynning etter første ledd: de alminnelige domstoler, jordskifterettene, Forbrukerklageutvalget, Husleietvistutvalget, Pareringsklagenemnda, fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker, påtalemyndigheten, namsmenn, lensmenn og fylkesmenn.

En domstol kan pålegge en klager eller en saksøker å fremskaffe motpartens adresse. Forliksrådet skal foreta en rutinemessig kontroll av klagemotpartens adresse opp mot folkeregisteret eller det elektroniske adresseregisteret til Posten Norge AS.

Advokater som skal innkalle vitner etter tvisteloven § 13-3 eller straffeprosessloven § 110 ved forkynning av vitnestevning, kan forkynne vitnestevningen ved oversendelse som nevnt i første ledd annet punktum.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om postforkynning.

Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om elektronisk forkynning, herunder om hvilke krav som skal stilles til den tekniske løsningen for at den skal anses som betryggende.

§ 181 skal lyde:

§ 181 Kan forkynnelse ikke gjennomføres etter bestemmelsene i dette kapittel, kan retten i sivile saker bestemme at det som skal forkynnes skal stilles til rådighet ved rettens kontor eller hos annen offentlig myndighet eller på annet sted. En melding om dette og om det sentrale innholdet skal kunngjøres på rettsstedet.

Gjelder forkynningen et dokument hvorved sak reises, skal det så vidt mulig også gis melding om at dokumentet kan hentes på rettens kontor på vedkommendes siste kjente oppholdssted. Dokumentene skal helt eller delvis gjengis i Norsk lysingsblad og i en eller flere aviser som er alminnelig lest på det siste kjente bosted eller oppholdssted i Norge eller i utlandet. Har retten opplysninger om hvor vedkommende kan oppholde seg, bør vedkommende dessuten forsøkes varslet ved rekommandert brev eller ved kunngjøring i avis som er alminnelig lest på stedet.

Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om adgangen til å kunngjøre meldinger på nettsted i tillegg til eller i stedet for kunngjøring etter bestemmelsene foran.

Forkynning etter denne bestemmelse anses gjennomført fire uker etter offentlig kunngjøring på rettsstedet eller på nettsted, hvis ikke retten har besluttet en lenger tid for forkynning eller mottakeren tidligere har meldt seg og mottatt dokumentet.

§ 197 a skal lyde:

§ 197 a Skriftlig kommunikasjon med domstolene kan skje elektronisk når den tekniske løsningen som benyttes er betryggende.

Kreves det med hjemmel i lov underskrift på dokumenter som skal kommuniseres elektronisk, er elektronisk signering likestilt med underskrift når den tekniske løsningen som benyttes sikrer notoritet for signaturen. Det samme gjelder der det med hjemmel i lov kreves underskrift på rettens skriftlige avgjørelser.

Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om hva som kan anses som en betryggende teknisk løsning og at bruk av bestemte elektroniske løsninger skal være obligatorisk i skriftlig kommunikasjon med domstolene.

Kongen kan ved forskrift gjøre unntak fra lovbestemte krav til skriftlig kommunikasjon med domstolene når kommunikasjonen skjer elektronisk.

Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om elektronisk kommunikasjon med domstolene, herunder regler om signering, autentisering, integritet og konfidensialitet og regler som stiller krav til produkter, tjenester og standarder som er nødvendige for slik kommunikasjon.

II

I lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister skal § 6-14 fjerde ledd lyde:

Har forliksrådet avsagt fraværdom, kan klagemotparten kreve oppfriskning. Reglene i §§ 16-12 til 16-14 gjelder ikke. Fristen for å kreve oppfriskning er én måned. Det kan gis oppfriskning mot oversittelse av fristen. Forliksrådets beslutning om oppfriskning kan bare ankes dersom den nekter oppfriskning. Oppfriskning etter første punktum kan kun kreves én gang i samme sak. I stedet for oppfriskning, kan klagemotparten ta ut stevning til tingretten etter første ledd. Det kan for øvrig ikke begjæres oppfriskning i forliksrådet.

III

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker skal ny § 4 b lyde:

§ 4 b Kreves det med hjemmel i denne lov underskrift på dokumenter, er elektronisk signering likestilt med underskrift når den tekniske løsningen som benyttes sikrer notoritet for signaturen.

IV

I lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr skal § 7 nytt fjerde ledd lyde:

For behandling av begjæring om oppfriskning etter tvisteloven § 6-14 fjerde ledd betales et halvt rettsgebyr.

V

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

2. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

Oslo, i justiskomiteen, den 29. mai 2018

Lene Vågslid

leder

Maria Aasen-Svensrud

ordfører

